

‘Oudere migranten met vergeetachtigheid of dementie en hun familie’.

Het project is voor en samen met thuiswonende oudere migranten die vergeetachtig zijn of dementie hebben en hun familie in de wijken Feijenoord en Delfshaven in Rotterdam. In deze wijken wonen veel ouderen met een Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Kaapverdise achtergrond. Hoe kunnen de ouderen beter worden bereikt en geholpen worden? Welke wensen en behoeften hebben de ouderen en hun familie om goed thuis te blijven wonen?

Voor het project zijn door onderzoekers van het Kenniscentrum Zorginnovatie wijkanalyses gemaakt van Delfshaven en van Feijenoord. Er is gekeken naar hoe de wijk is samengesteld, welke achtergronden bewoners hebben, welke vindplaatsen er zijn en wat het ondersteuningsaanbod is voor migranten met (signalen van) dementie en hun mantelzorgers. Dit is de wijkanalyse van Feijenoord.

Januari, 2021

Samenwerkingspartners en financiers

Het project is een samenwerkingsproject van welzijnsorganisatie SOL, Kenniscentrum Zorginnovatie Hogeschool Rotterdam, Laurens, SPIOR, MOB Rotterdam Rijnmond, Alzheimer Nederland afdeling Rotterdam, gemeente Rotterdam en Movisie.

Kenniscentrum
Zorginnovatie

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Hoe is de bevolkingssamenstelling in Feijenoord?	4
3. Hoe is de huishoudenssamenstelling in Feijenoord?	7
4. Wat zijn de verhoogde risicofactoren van dementie bij migrantenouderen in Rotterdam?	8
5. Welke vindplaatsen zijn er in Feijenoord om migrantenouderen met (signalen van) dementie te signaleren?	10
6. Welk ondersteuningsaanbod is er in Feijenoord voor migrantenouderen met (signalen van) dementie en hun mantelzorgers?	13
7. Conclusies	17
8. Bronnen	18

1. Inleiding

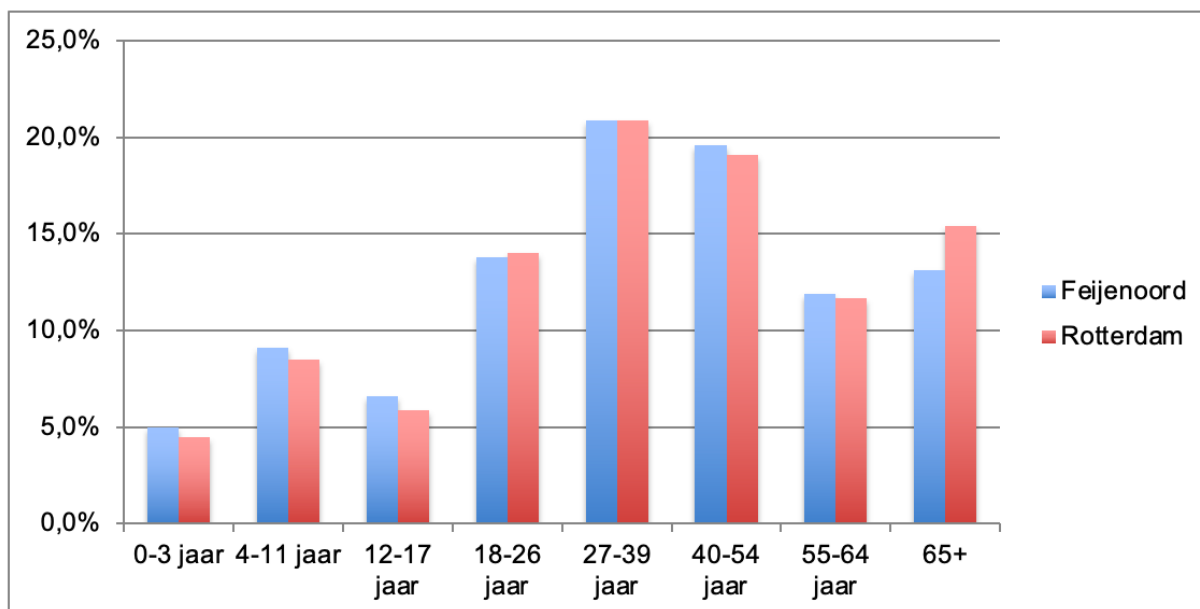
In Nederland zullen de komende jaren steeds meer migranten ouder worden en daardoor zullen ook meer migranten dementie krijgen. Migrantenouderen met (signalen van) dementie zijn meestal niet goed in beeld bij zorg- en welzijnsinstellingen en het ondersteuningsaanbod sluit niet altijd aan bij hun behoeften. Juist met het stijgen van hun leeftijd en de toename van het aantal migrantenouderen met dementie is het van belang om meer zicht te krijgen hoe zij beter bereikt kunnen worden en hoe aan hun ondersteuningsbehoeften tegemoet kan worden gekomen (Jonkers, 2019).

Het project 'Oudere migranten met vergeetachtigheid of dementie en hun familie' is voor en samen met thuiswonende oudere migranten die vergeetachtig zijn of dementie hebben en hun familie in Feijenoord en Delfshaven in Rotterdam. Hier wonen veel ouderen met een Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Kaapverdische achtergrond. Dit project draait om de vraag hoe oudere migranten met vergeetachtigheid of dementie beter bereikt kunnen worden en hulp eerder kan worden ingezet en hoe deze kan aansluiten bij de wensen en behoeften van oudere migranten met vergeetachtigheid of dementie om goed thuis te blijven wonen. In het kader van dit project is deze wijkanalyse van Feijenoord ontwikkeld.

Deze wijkanalyse beschrijft demografische kenmerken en risicofactoren van dementie voor migrantenouderen. De wijkanalyse omvat ook fysieke vindplaatsen en potentiële signaleerders in Feijenoord. Hiermee is het een hulpmiddel voor professionals om migrantenouderen met (signalen van) dementie beter kunnen te vinden en eerder in beeld te krijgen, zodat hulp eerder kan worden ingezet. Tot slot beschrijft de wijkanalyse welk ondersteuningsaanbod er is in Feijenoord zowel in brede zin als specifiek voor migrantenouderen. De wijkanalyse kan hierdoor tevens dienen als hulpmiddel voor professionals om zicht te hebben op het bestaande ondersteuningsaanbod in Feijenoord en het gesprek aan te gaan met oudere migranten met signalen van dementie en hun mantelzorgers over hun ondersteuningsbehoeften.

2. Hoe is de bevolkingssamenstelling in Feijenoord?

Feijenoord heeft 76.539 inwoners per 1 januari 2020 en bestaat uit acht wijken: Afrikaanderwijk, Bloemhof, Feijenoord, Hillesluis, Katendrecht, Kop van Zuid, Noordereiland en Vreewijk (OBI, 2020). In Feijenoord wonen relatief veel kinderen tot 18 jaar (20,7%), 27 tot 40-jarigen (20,9%) en 40 tot 55-jarigen (19,6%) en juist weinig middelbare inwoners van 55-65 jaar (11,9%) en 65-plussers (13,1%).

Figuur 1. Bevolking Feijenoord naar leeftijdsklasse. Bron: OBI, 2020.

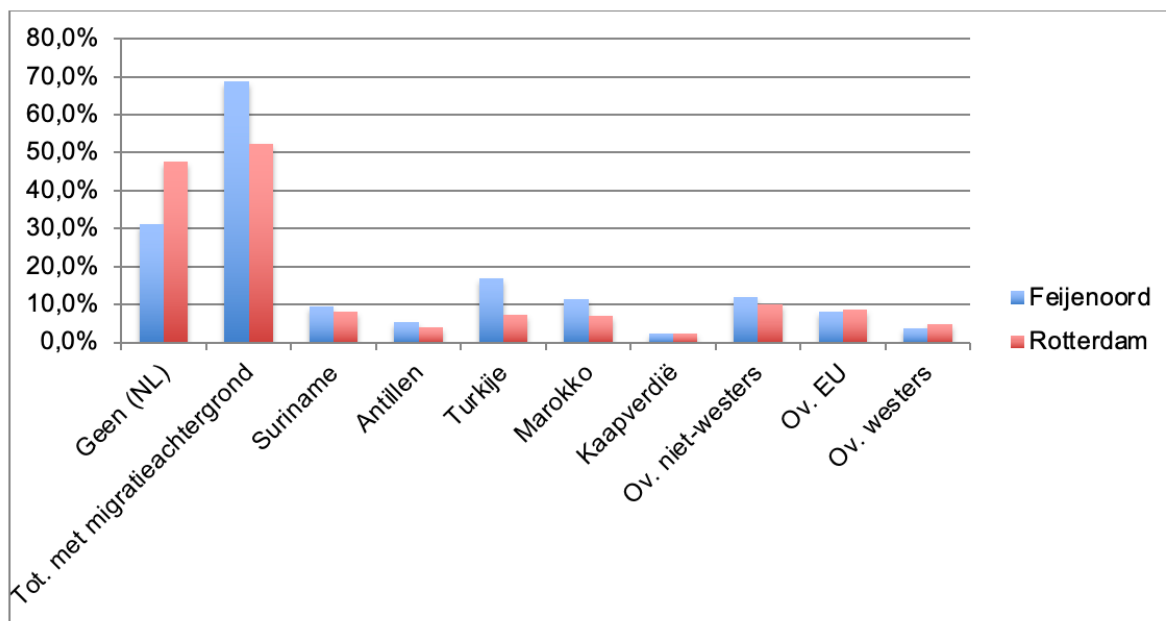
Het aantal inwoners met een migratieachtergrond is in Feijenoord groter dan het aantal inwoners zonder een migratieachtergrond. Dit geldt overigens niet voor migrantenouderen (65 jaar en ouder), deze groep ouderen is kleiner (n=3727) dan het aantal ouderen zonder een migratieachtergrond (n=5379). Binnen elke etnische groep geldt dat de meeste ouderen tussen 65-74 jaar zijn, terwijl het aantal ouderen van 85-plus relatief klein is.

Migratieachtergrond	65-74 jaar	75-84 jaar	85+ jaar
Geen (NL)	3.067	1.726	586
Tot. met migratieachtergrond	2.496	1.056	175
Suriname	677	251	52
Antillen	173	74	10
Turkije	689	322	41
Marokko	348	209	35
Kaapverdië	135	48	14
Overig niet-westers	474	152	23

< 200	200 < 400	400 < 600	600 < 800	>= 800
-------	-----------	-----------	-----------	--------

Tabel 1. Bevolking 65+ naar migratieachtergrond en leeftijd. Bron: OBI, 2020.

In Feijenoord heeft een relatief groot deel van de bevolking een migratieachtergrond (68,9%): bij 11,8% is dat westers en bij 57,1% gaat het om een niet westerse achtergrond. Bij 31,2% van de bevolking is geen migratieachtergrond aanwezig. De meeste migranten komen uit Turkije, Marokko en Suriname. Relatief weinig migranten komen uit Kaapverdië en van de Antillen.

Figuur 2. Bevolking Feijenoord naar migratieachtergrond. Bron: OBI, 2020.

Eenzelfde beeld is zichtbaar bij ouderen met een migratieachtergrond. In Feijenoord wonen relatief veel oudere migranten (65 jaar en ouder) van Surinaamse en Turkse oorsprong en juist weinig ouderen afkomstig uit Kaapverdië en de Antillen. Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis en Feijenoord zijn de wijken in Feijenoord waar de meeste migrantenouderen wonen.

	Geen (NL)	Tot. met migratie-achtergrond	Suriname	Antillen	Turkije	Marokko	Kaapverdië	Overig niet-westers
Afrikaanderwijk	319	736	184	37	248	130	28	109
Bloemhof	656	676	114	47	286	108	21	100
Hillesluis	317	706	179	49	209	137	33	99
Feijenoord	314	542	146	21	185	105	43	42
Noordereiland	347	94	31	9	17	12	12	13
Kop van Zuid	153	25	5	1	3	1		15
Kop van Zuid - Entrepot	530	381	130	33	61	38	39	80
Vreewijk	2.308	374	152	44	37	46	17	78
Katendrecht	435	193	39	16	6	15	4	113

< 75 75 < 150 150 < 225 225 < 300 >= 300

Tabel 2. Bevolking 65+ naar migratieachtergrond per buurt. Bron: OBI, 2020.

Kijkend naar de verdeling man/vrouw binnen elke etnische groep (65 jaar en ouder), wonen er meer Surinaamse vrouwen dan Surinaamse mannen in Feijenoord. Dit geldt ook voor de Turkse ouderen, ook hier is het aantal vrouwen groter dan het aantal mannen. Voor de overige etnische groepen geldt dan het aantal mannen en vrouwen min of meer gelijk is, met uitzondering van de Marokkaanse ouderen waarbij het aantal mannen beduidend groter is.

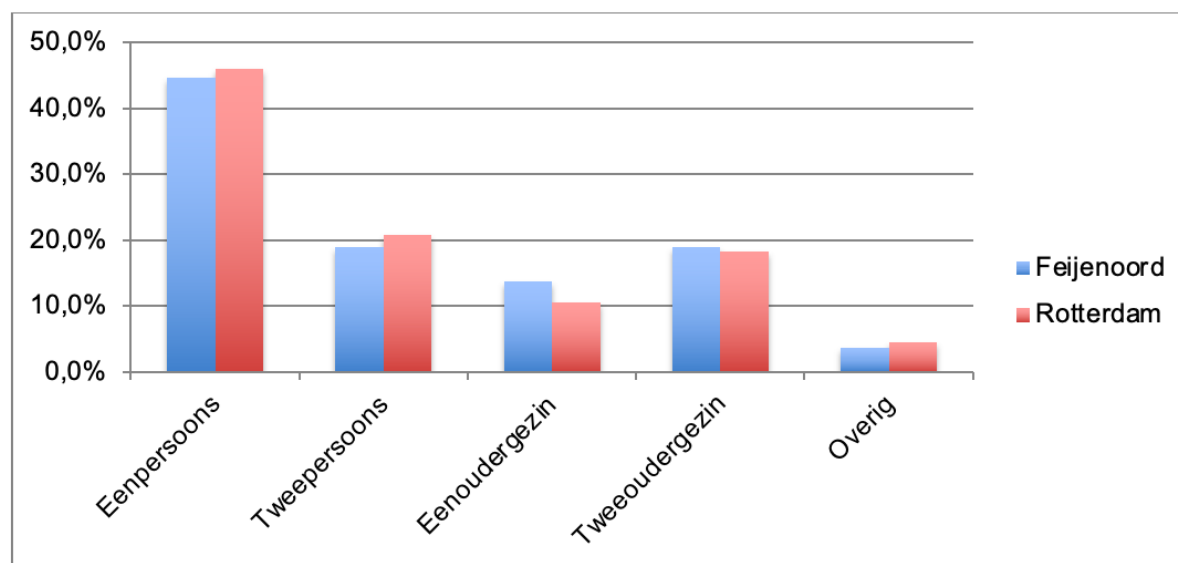
Migratieachtergrond	Man	Vrouw
Geen (NL)	2.512	2.867
Tot. met migratieachtergrond	1.744	1.983
Suriname	399	581
Antillen	123	134
Turkije	474	578
Marokko	327	265
Kaapverdië	105	92
Overig niet-westers	316	333

Tabel 3. Bevolking 65+ naar migratieachtergrond en geslacht. Bron: OBI, 2020.

3. Hoe is de huishoudssamenstelling in Feijenoord?

Eenpersoonshuishoudens komen het vaakst voor in Feijenoord. Bijna de helft van de bevolking in Feijenoord (44,6%) woont alleen (OBI, 2020).

Figuur 3. Huishoudssamenstelling bevolking Feijenoord. Bron: OBI, 2020.

Er zijn onder Surinaamse ouderen veel eenpersoonshuishoudens, dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Ook komt een groot aantal eenpersoonshuishoudens voor onder oudere vrouwen van Turkse oorsprong. Onder ouderen van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse oorsprong komen ook veel meerpersoonshuishoudens voor met of zonder inwonende kinderen.

Migratieachtergrond	Huishoudtype	Man	Vrouw	Totaal
Geen (NL)	Een-persoonhuishouden	906	1.446	2.352
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	178	135	313
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	1.287	1.028	2.315
Tot. met migratieachtergrond	Een-persoonhuishouden	390	868	1.258
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	79	48	127
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	1.093	700	1.793
Suriname	Een-persoonhuishouden	160	346	506
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	31	21	52
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	147	98	245
Antillen	Een-persoonhuishouden	54	88	142
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	11	8	19
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	31	12	43
Turkije	Een-persoonhuishouden	48	167	215
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	11	8	19
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	400	316	716
Marokko	Een-persoonhuishouden	34	80	114
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	5	0	5
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	259	126	385
Kaapverdië	Een-persoonhuishouden	30	37	67
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	6	3	9
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	51	34	85
Overig niet-westers	Een-persoonhuishouden	64	150	214
	Ongehuwd stel met/ zonder kinderen	15	8	23
	Gehuwd stel met/ zonder kinderen	205	114	319

< 150 150 < 300 300 < 450 450 < 600 >= 600

Tabel 4. Bevolking 65+ naar migratieachtergrond en huishoudssamenstelling. Bron: OBI, 2019.

4. Wat zijn de verhoogde risicofactoren van dementie bij migrantenouderen in Rotterdam?

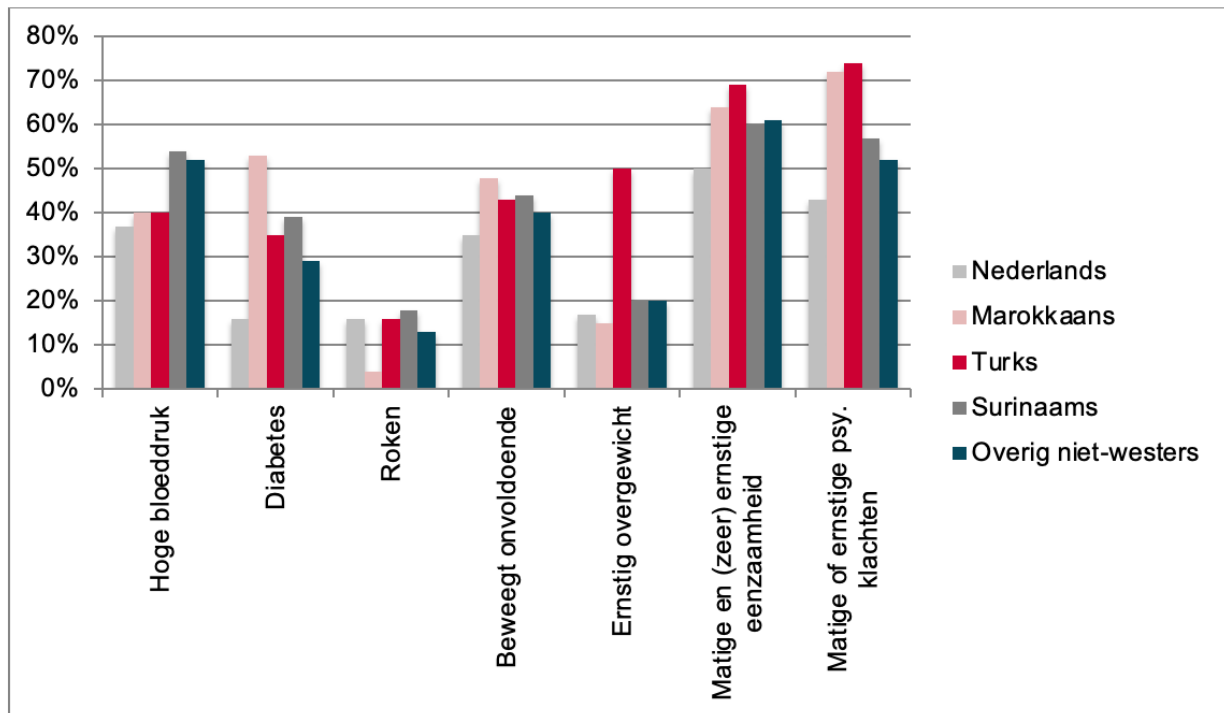
Risicofactoren van dementie komen vaak voor bij migrantenouderen zoals hoge bloeddruk en diabetes. Ook psychische factoren zoals eenzaamheid en depressie en sociale factoren zoals een lage sociaaleconomische status, laag of ongeletterdheid en anderstaligheid zijn verhoogde risicofactoren die migrantenouderen kwetsbaar maken om dementie te krijgen (Jonkers, 2018). Eenzelfde beeld is terug te zien in de cijfers over ouderen in de vier grote steden, waaronder Rotterdam, waarbij meerdere fysieke en psychische risicofactoren vaak voorkomen bij ouderen van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse oorsprong.

Laaggeletterdheid is zeker een risicofactor waarmee rekening gehouden moet worden aangezien 36% van de inwoners in Feijenoord laaggeletterd is (CINOP Advies, OBI, Universiteit van Maastricht (ROA en ERD), ETIL en Kohnstamm Instituut, 2016).

De cijfers in de onderstaande tabel en bijbehorende figuur hebben betrekking op migrantenouderen in de vier grote steden, maar kunnen ook een beeld geven van de risicofactoren onder oudere migranten in Feijenoord.

	Nederlands	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig niet-westers
Hoge bloeddruk	37	40	40	54	52
Diabetes	16	53	35	39	29
Roken	16	4	16	18	13
Beweegt onvoldoende	35	48	43	44	40
Ernstig overgewicht	17	15	50	20	20
Matige en (zeer) ernstige eenzaamheid	50	64	69	60	61
Matige of ernstige psychische klachten	43	72	74	57	52

Tabel 5. Risicofactoren dementie van 65-plussers in de G4 naar migratieachtergrond (%). Bron: GGD Amsterdam, 2015.

Figuur 4. Risicofactoren dementie van 65-plussers in de G4 naar migratieachtergrond (%).

Het terugdringen van de risicofactoren is van belang zeker gezien de voorspelling dat het aantal migrantenouderen met dementie verder zal toenemen. Dit is ook aannemelijk in Feijenoord waar het grootste aantal migrantenouderen nu nog tussen 65 en 75 jaar is. Aandacht voor Turkse en Marokkaanse in mindere mate Surinaamse ouderen is hierin belangrijk aangezien zij door de combinatie van (fysieke, psychische en sociale) risicofactoren verhoogde kwetsbaarheid hebben om dementie te krijgen (Jonkers, 2018).

5. Welke vindplaatsen zijn er in Feijenoord om migrantenouderen met (signalen van) dementie te signaleren?

Om migrantenouderen met (signalen van) dementie beter kunnen te vinden en eerder in beeld te krijgen, zodat hulp eerder kan worden ingezet, is het belangrijk om potentiële signaleerders en fysieke vindplaatsen in kaart te brengen waar migrantenouderen en mantelzorgers komen in Feijenoord.

Vindplaatsen	Periodieke netwerk-overleggen	Signaleerders
<ul style="list-style-type: none"> - Netwerk Kernteam Ouderen in de wijk Feijenoord - Geheugenpoli - Huisartsen / POH - Project Havenue - Diverse afdelingen / poliklinieken ziekenhuizen waar ouderen komen met een andere (ouderdoms)kwaal - Gezondheidscentra: Lange Hille, lijn 2, Mozaik, Gezond op Zuid - Vraagwijzers - Voorlichters Gezondheid (http://www.voorlichtersgezondheid.nl/) - Theehuizen - Inloophuizen (House of Hope, Inloophuis De Boei) - Ontmoetingsplekken in de wijk (o.a. Stichting Openhaard, Taandersplein 1) / Huiskamers in de wijk / Huizen van de Wijk <ul style="list-style-type: none"> - Verzamelgebouw 't Klooster (Afrikaanderplein 7) - Huis van de Wijk Hilleviet (Hilleviet 90) - Huis van de Wijk De Dam (Persoonsdam 142) - Huis van de Wijk De Brink (Dreef 71) - Huis van de Wijk 't Steiger (Fruitlaan 8) - Huis van de Wijk Irene (Oudelandstraat 75) - Huis van de Wijk De 	<ul style="list-style-type: none"> - Netwerkoverleg wijk Feijenoord (wijkteam, woningbouw, e.a.) - Netwerkoverleg de Dam (i.s.m. Humanitas) - Casemanagersoverleg van alle organisaties (Laurens, Aafje, Humanitas) van het gebied Feijenoord, 4 keer per jaar - Zorgketenoverleg Dementie - Netwerklunches Samen één in Feijenoord (Feijenoord breed/ ook wijkteam Bloemhof). 1x per maand met alle netwerkpartners Feijenoord voor ouderen en jongeren. Doel kennis netwerken/projecten bespreken - MDO-overleg de Lange Hille 1x per maand (o.a. wijkagent, wijkverpleegkundige, Humanitas). Inbreng casuïstiek. - Overleg rond Havenue - IZER (overkoepelend): wijkmanagers leggen verbinding tussen formele en informele zorg - Gezondheidscentrum Laan op Zuid en huisartsen Lodewijk Pincoffsweg, 1x per 3 maanden. Doel verbeteren samenwerking tussen huisartsen en de wijk - Kaderarts ouderen (gespecialiseerd)/SOG's in een praktijk - Wijkraden, wijkcomités - Periodiek overleg om 4 weken met wijkagent, Stichting Openhaard e.a. 	<p><i>Professionals</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Huisarts - POH - Fysiotherapeut - Huismeester, beheerder - Vraagwijzer-consultant - Baliemedewerker - Wijkregisseur - Ergotherapeut - Wijkagent/politie - Thuiszorgmedewerker <p><i>Vrijwilligers</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gastvrouw/heer Irene Hilleviet - Stichting Openhaard - Vrijwilligers van de organisaties die benoemd zijn bij 'vindplaatsen' <p><i>Buurtbewoners/sleutelfiguren e.a. in omgeving</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Buurtvaders Stichting vader en zoon Feijenoord - Stadsmarinier - Bestuurders van de gemeenschapsorganisaties die benoemd zijn bij 'vindplaatsen' - Vrouwengroepen

<ul style="list-style-type: none"> Vuurplaat (Vuurplaat 83) - Huiskamer van de Wijk Steiger 22 (Prinshendrikkade 89-ab) - Huiskamer van de Wijk Riederkwartier (Stichtseplein 2) - Huiskamer van de Wijk Slaghekbuur (Slaghekstraat 140) - Infopleinen van Humanitas - Infopunten (Het Trefpunt (Bewonersorganisatie Vreewijk), Migranten Development Association West Afrika), Woonvereniging Satyam) - Moskee (o.a. Essalam moskee, Kocatepe moskee, Birlik moskee) - Activiteiten georganiseerd door vrouwengroep Birlik moskee - Kerken - Buurtpastoraat (wijkpastoraat Bloemhof) - Kapsalon - Supermarkten - Apotheek - Voedselbanken (Isaak en de Schittering, Interculturele Stichting Salaam) - Kringloop - Bibliotheek - 75+ huisbezoeken backoffice - Wijkbus - Wilskracht werkt - Gezamenlijke bewonersruimtes wooncomplexen (woningbouwvereniging Havensteder) - Logeerhuizen (logeerhuis de Buren) - Restaurants/maaltijden (Resto Van Harte, Stichting kracht van 	<ul style="list-style-type: none"> - Netwerk Culturele Dementiezorg Rotterdam (onder leiding van Geheugenpoli/ Migrantenpoli) - Zorgimpuls - CoalitieErbij - Gebiedscommissie - Veilig Thuis (melding casus indien nodig) - Arosa (samenwerkingspartner van Veilig Thuis) - SPIOR - Stedelijk overleg van bij SPIOR aangesloten vrijwilligersorganisaties in Delfshaven. Komen om de maand bijeen en werken vanuit thema's. Aangesloten organisaties: <ul style="list-style-type: none"> - Essalaam Moskee, Colosseumweg 4c - Fatih Moskee, Polderstraat 75 - Interculturele Studenten Unie, Strevelsweg 700, unit 413 - Jongerenvereniging Gonca, Jasmijnstraat 22 - SAVIV, Postbus 51025, 3007 GA Rotterdam (wegens functie organisatie bezoekadres geheim) - Sociaal Cultureel Centrum Geylani, Persoonsstraat 20 - Stichting voor Vernieuwing en Participatie, Putseplein 28 - Stichting Almoustaqbal, Oranjeboomstraat 209 - Stichting Anadolu, Strevelsweg 700-506 - Stichting Birlik, Putseplein 25-26 - Stichting Dar-al-Hijra, Putselaan 223a-c - Stichting Eenheid Jongeren, Putseplein 24 - Stichting Ghausia Jongeren Welzijn, Boudewijnstraat 57 	
---	--	--

<p>de mens/ Eten voor een prikkie)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Activiteiten (De Zonnebloem Feijenoord) - Speeltuinen (De Driehoek, sportspeeltuin Hillesluis, speeltuin de Klimroos) - Vervoer (Trevvel Sociaal) - ZorgFamilie (thuiszorgorganisatie die dagbesteding aanbiedt aan een groep Marokkaanse vrouwen op de locatie Spoorweghaven 323) - Humanitas dagbesteding voor 3 dagbestedingsgroepen: een hindoestaanse groep, een Turks/Marokkaanse groep, een Surinaamse groep (Bergwegplantsoen 10) <p>Humanitas dagbesteding voor Surinamers (Caribisch doelgroep). Locatie de Leeuwenhoek (West Kruiskade 54)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laurens, de Beukelaar (West-Varkenoordseweg 95) - Laurens, Maasveld (Maashaven Oostzijde 152) - Spreekuren in de wijk (Vraagwijzer) <ul style="list-style-type: none"> - Feijenoord Huis van de Wijk De Dam, Persoonsdam 142 vr. (even weken) 10.00-12.00 - Bloemhof Huis van de Wijk Irene, Oudelandstraat 75 do. (oneven weken) 10.00-12.00 - Maashaven Maashaven O.Z. 230 ma. t/m wo. 09.00-15.00 - Maashaven Maashaven O.Z. 230 do. 13.00-15.00 - Maashaven Maashaven O.Z. 230 vr. 09.00-15.00 	<ul style="list-style-type: none"> - Stichting Jongerencentrum Rotterdam-Zuid, Polderstraat 75 - Stichting Masjid Ghausia, Boudewijnstraat 57 - Stichting Medina, Heer Arnoldstraat 71 - Stichting Selimiye, Martinus Steijnstraat 25 - Djamiyyate Noeranie Nederland, Donkersslootstraat 79b - Stichting Sociaal Cultureel Centrum Feijenoord, Nassauhaven 40 - Stichting Vader en Zoon Feijenoord, Spiekmanstraat 74 - Stichting SANAD, Kaapstraat 34 	
---	---	--

Tabel 6. Overzicht fysieke vindplaatsen en potentiële signaleerders in Feijenoord.

De tabel laat zowel professionele organisaties als informele organisaties met activiteiten en hulp voor ouderen zien. Signaleerders, die de eerste signalen van dementie oppikken, zijn hierin ook belangrijk bijvoorbeeld de huisarts, huishoudelijke hulp, wijkagent en huismeester, maar ook vrijwilligers bijvoorbeeld buurtbewoners in bewonerscommissies en professionals in multidisciplinaire netwerkoverleggen in Feijenoord.

6. Welk ondersteuningsaanbod is er in Feijenoord voor migrantenouderen met (signalen van) dementie en hun mantelzorgers?

Met het stijgen van hun leeftijd en de toename van het aantal migrantenouderen met dementie is het niet alleen van belang om meer zicht te krijgen in hoe zij beter bereikt kunnen worden, maar ook hoe aan hun ondersteuningsbehoeften tegemoet kan worden gekomen. Hiervoor is het eerst nodig om in kaart te brengen welk ondersteuningsaanbod er in Feijenoord is voor migrantenouderen met (signalen van) dementie en hun mantelzorgers.

A&G thuiszorg	Dagbesteding, ondersteuning en thuiszorg voor Spaanstaligen voornamelijk Dominicaans, Antilliaans.
Alzheimer Café Feijenoord – Theehuis	Bijeenkomsten voor iedereen die met dementie te maken heeft. Elke laatste donderdag van de maand van 18.30 tot 21.00 uur (behalve juni, juli en augustus). Locatie: Essalam Islamic cultural Centre, Vredesplein 7.
Alzheimer Café Laurens Sandelinghof	Maandelijks café voor wijkbewoners met dementie en hun mantelzorgers. Elke maand worden er onderwerpen besproken, of is er een lezing. Contact tussen wijkbewoners met dementie en hun mantelzorgers staat centraal Sandelingplein 16h.
AlzheimerTelefoon	Voor vragen over dementie, 7 dagen per week, 0800 - 5088 (gratis).
CVD – Mantelzorg	Workshops voor mantelzorgers o.a. workshop: Zorgt u voor een naaste met dementie? Zorg ook goed voor uzelf (tot 1 juni 2020).
Dementelcoach	Betaalde mantelzorgondersteuning via de telefoon, aanmelden kan via 0800 - 0228077 (gratis).
Dunya Zorg en Welzijn	Interculturele thuiszorgorganisatie voor huishoudelijke en persoonlijke verzorging en verpleging. Mathenesserlaan 480.

Humanitas – Plusclubs	Preventieve dagbesteding dat zich bevindt tussen georganiseerde activiteiten, zoals clubs en verenigingen, en geïndiceerde dagbesteding. In de wijken Feijenoord (Open Keuken), Hillesluis (Slaghekbuurt), Katendrecht ('t Steiger) en Vreewijk (De Brink).
Humanitas – Maatjesproject ouderen.	Maatjes voor ouderen, activiteiten voor ouderen. Pieter de Hoochweg 110.
Humanitas – Checkpoint Ouder worden	Maandelijkse themabijeenkomst voor 55-plussers uit de wijk. Huis van de Wijk de Dam, Persoonsdam 142.
Humanitas – Infopleinen	o.a. formulierenbrigade en mantelzorgbalie. Locatie: Diverse Huizen van de Wijk in Feijenoord.
Laurens – Saroj Maasveld	Dagbesteding voor Hindoestaanse wijkbewoners met geheugenproblematiek of somatische beperkingen. WMO- of WLZ-indicatie nodig voor deelname. Maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 9.00 tot 16.00 uur. Maashaven OZ 151.
Laurens Maasveld – Ontmoetingsruimte Lalla Rookh	Al Jamiatul Hassana: Surinaams-Javaanse ouderen 55-plus op vrijdagmiddag van 13.00 tot 17.00 uur. Maashaven Oostzijde 151. Lalla Rookh: Hindoestaanse ouderen 55-plus op maandag en woensdagmiddag van 12.30 tot 17.00 uur en op donderdagavond lezen van 18.00 tot 22.00 uur. Maashaven Oostzijde 151.
Laurens De Beukelaar – Ontmoetingsruimte	Inloop en ontmoeting voor Surinaams-Javaanse ouderen. West-Varkenoordseweg 95. Guyub Sejati: Surinaams-Javaanse ouderen 55-plus op maandag van 9.00 tot 14.00 uur. Sido Moeljo: Surinaams-Javaanse ouderen 55-plus alleen voor leden.
Laurens De Beukelaar – Ontmoetingsruimte	Bijeenkomsten voor vrouwen die met dementie te maken hebben. Alleen voor vrouwen. Elke eerste vrijdag van de maand (behalve juli, augustus en december) van 10.00 uur tot 12.00 uur. West-Varkenoordseweg 95.
Laurens Ontmoetingscentrum Sandelinghof	Dagbesteding voor ouderen die behoefte hebben aan sociale contacten, structuur, sportactiviteiten

<p>Laurens – Beter thuis met dementie</p>	<p>en geheugentraining. Sandelingplein 16h.</p> <p>Vijfdaagse cursusweek voor mantelzorgers die samenwonen met iemand die dementie heeft. Voor vragen over mantelzorg of juridisch advies, 030 - 760 60 55 (tussen 9.00 en 16.00 uur) of www.mezzo.nl</p>
<p>MantelzorglijnNL Rotterdam</p>	<p>Thuiszorg, zorgverlening aan bewoners met diverse culturele achtergronden, diverse activiteiten waaronder steun bij mantelzorg. Graaf Florisstraat 45.</p>
<p>MOB</p>	<p>Spreekuur woensdagochtend van 9.00 tot 10.00 uur. Brede Hilledijk 1.</p>
<p>Polymaat</p>	<p>Multiculturele zorginstelling met dagbesteding en dienstverlening. O.a. Marokkaans, Turks, Koerdisch. Putselaan 38.</p>
<p>Project Havenue</p>	<p>Vernieuwde integrale aanpak speciaal ontwikkeld voor kwetsbare ouderen door Rotterdamse ziekenhuizen, zorgorganisaties samen met huisartsen en de welzijnspartijen. Zij bieden ondersteuning op medisch, verpleegkundig en/of sociaal gebied (verwijzing via huisarts).</p>
<p>SOL – Geheugenpaleis</p>	<p>Ontmoetingssoos, iedere donderdag van 10.30-15.00 uur voor vergeetachtige en licht dementerende ouderen, met aandacht voor mantelzorgers (zonder indicatie). Huis van de Wijk De Nieuwe Nachtegaal, Mezenhof 1.</p>
<p>SPIOR (Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond)</p>	<p>Biedt in samenwerking met vrijwilligersorganisaties ondersteuning voor oudere migranten. Voorlichtingsbijeenkomsten over dementie, herkennen van signalen en omgaan met symptomen. Overbrengen van bewustwording en kennis over dementie m.n. Turkse en Marokkaanse groepen. Teilingersstraat 124.</p>
<p>St. Ouderen Feijenoord</p>	<p>Ontmoeting voor Marokkaanse ouderen. Polderlaan 24a.</p>
<p>Thuishulp Rotterdam</p>	<p>Biedt begeleiding en gezelschap, o.a. bij dementie,</p>

Wilskracht Werkt Mantelzorg	Pannekoekstraat 100. Maatschappelijk initiatief dat samen met bewoners ondersteuning in de buurt organiseert met behulp van vrijwilligers. Activiteiten: diverse hulp aan ouderen zoals scootmobiel, service, administratie voor ouderen, buurtbuddies, wijkbus voor groepsactiviteiten. Dreef 71.
Zorg- en adviescentrum Mozaik	Dagopvang, begeleiding, persoonlijke- en huishoudelijke verzorging in eigen taal. Oleanderstraat 7.
ZorgFamilie	Dagbesteding, thuiszorg en ondersteuning. Voornamelijk Marokkaans. Spoorweghaven 323.

Tabel 7. Overzicht ondersteuningsaanbod in Feijenoord. Deze informatie kan aan verandering onderhevig zijn, peilmaand is oktober 2020.

Inventarisatie van het ondersteuningsaanbod, op basis van beschikbare informatie, laat zien dat er voorzieningen zijn in Feijenoord specifiek gericht op migrantenouderen met dementie en hun mantelzorgers, maar ook voorzieningen voor een brede groep ouderen. Het is de vraag in hoeverre de bestaande voorzieningen in Feijenoord aansluiten bij hun ondersteuningsbehoeften.

De tabel laat lang niet alle voorzieningen zien. Zo zullen er ook informele voorzieningen zijn in Feijenoord die niet makkelijk te achterhalen zijn, omdat er weinig publieke bekendheid aan wordt gegeven. Voorbeelden zijn informatiebijeenkomsten over dementie voor migrantenouderen in buurthuizen, moskeeën of bij dagopvang voor ouderen en kleinschalige dagopvang/ ontmoetingsgroepen voor migrantenouderen. Ook deze voorzieningen zijn van belang om in de ondersteuningsbehoeften van deze migrantenouderen te kunnen voorzien.

7. Conclusies

Feijenoord heeft een jonge leeftijdsopbouw en relatief weinig 65-plussers. De bevolking van Feijenoord is wat betreft migratieachtergrond divers. Ruim meer dan helft van de bevolking heeft een migratieachtergrond. Dit geldt niet voor oudere migranten, deze groep is kleiner van omvang dan de groep ouderen zonder een migratieachtergrond. Ook de groep 65-plussers is divers wat betreft migratieachtergrond. De meeste oudere migranten in Feijenoord komen uit Suriname en Turkije. Een kleiner aantal ouderen komt uit Kaapverdië en de Antillen. Feijenoord heeft veel alleenstaande inwoners. Een groot aantal Surinaamse ouderen is alleenstaand en relatief veel oudere vrouwen van Turkse oorsprong wonen alleen.

Onder Turkse, Marokkaanse en in mindere mate Surinaamse ouderen komen meerdere fysieke en psychische risicofactoren van dementie vaak voor waarmee zij verhoogde kwetsbaarheid hebben om dementie te krijgen. Het terugdringen van de risicofactoren is van belang ervan uitgaande dat het aantal migrantenouderen met dementie verder zal toenemen. Dit is ook aannemelijk in Feijenoord waar het grootste aantal migrantenouderen nu nog tussen 65 en 75 jaar is.

In Feijenoord zijn er diverse voorzieningen specifiek gericht op migrantenouderen met dementie en hun mantelzorgers, maar ook voorzieningen voor een brede groep ouderen. Aannemelijk is dat er meer informele voorzieningen zijn in Feijenoord dan nu in beeld gebracht, omdat er weinig publieke bekendheid aan gegeven wordt. Naast het formele aanbod zijn deze voorzieningen ook van belang om in de ondersteuningsbehoeften van migrantenouderen in Feijenoord te kunnen voorzien.

8. Bronnen

CINOP Advies, OBI, Universiteit van Maastricht (ROA en ERD), ETIL en Kohnstamm Instituut. Factsheet laaggeletterdheid in Rotterdam; 2016. Geraadpleegd op 13 januari 2021 van website: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/onderzoek-laaggeletterdheid/>

GGD Amsterdam. Gezondheid van oudere migranten in de vier grote steden. Factsheet Gezondheidsenquête volwassenen en ouderen G4. Amsterdam: GGD Amsterdam i.s.m. GGD Haaglanden, GGD Rotterdam-Rijnmond en Gemeente Utrecht/ Volksgezondheid, 2015.

Jonkers, M. Vierluik migranten en dementie deel I. Hun aantal, toename en achtergronden. Rotterdam: Kenniscentrum Zorginnovatie Hogeschool Rotterdam, 2018.

Jonkers, M. Flyer Oudere migranten met vergeetachtigheid of dementie; 2019. Geraadpleegd op 13 januari 2021 van website: <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/onderzoek/projecten-en-publicaties/zorginnovatie/samenhang-in-zorg/ouderemigranten/project/>

OBI: <https://onderzoek010.nl>

Meer informatie

Projectleider Dr. Marina Jonkers, senior onderzoeker en docent bij Kenniscentrum Zorginnovatie (Hogeschool Rotterdam). E-mail: m.d.jonkers@hr.nl, telefoon: (010) 794 4155.

Projectinformatie: www.hr.nl/projectmigrantenendementie

Kenniscentrum
Zorginnovatie

